

N:o 42.

Ank. till Riksd. Kansli den 5 Mars 1868, kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1867 års riksdag.

(R. A.)

Efter tagen noggrann kännedom om innehållet af den utaf Riksdagens sistlidet år församlade Revisorer afgifna och till Stats-Utskottet remitterade samt bland Kamrarnes ledamöter i tryck utdelade berättelse om verkställd granskning af Riksgälds-kontorets tillstånd och förvaltning, får Stats-Utskottet, som genomläst de hos Fullmäktige förda protokoll efter den 15 sistlidne Augusti, med hvilken dag Revisorerne protokollsgranskning slutade, till och med den 21 sistlidne Januari, då Fullmäktige afgafvo sin vid Stats-Utskottets Memorial N:o 1 fogade berättelse till innevarande Riksdag, härmed afgifva yttrande öfver hvad Revisorerne i ett eller annat hänseende erinrat och föreslagit, samt hvad för öfrigt vid den af Utskottet verkställda granskning förekommit.

1:o.

Angående bokföringen af det vid 1859—1860 års riksdag för anläggning af Borås—Hervljunga jernväg beviljade lån.

(Rev.-ber. sid. 56. Fullm. utl. sidd. 103, 104.)

I afseende på tillämpningen af stadgandet i Riksgälds-kontorets sednast utfärdade reglementes 70 §: att "de för jernvägsbyggnaderna upplånta och, dels såsom anslag, dels såsom lån, utgifna medel skola uti särskild räkenskap redobih. till Riksd. Prot. 1868. 4 Saml. 1 Afd. 24 Häft.

visas“, hafva Revisorerne fäst sin uppmärksamhet dervid, att detta stadgande icke iakttagits i afseende på lånet för anläggningen af Borås—Herrljunga-jernvägen, oakadt detta låneunderstöd beviljades under förutsättning att dess belopp skulle kunna emot fonderade obligationer upplånas inom landet, och detsamma sedermera blifvit utbetaldt af de medel, som genom 1861 års fonderade statslån influtit.

Med anledning af denna erinran emot den oförändradt bibehållna bokföringen af Riksgälds-kontorets fordran för det till ofvannämnda jernvägsanläggning vid 1859 och 1860 årens riksdag anvisade lån, hafva Fullmäktige upplyst, att de genom berörda statslån erhållna medel icke ingått och redovisats uti den för jernvägsbyggnadslånen upplagda räkenskap. Det med denna upplåning afsedda föremål hade nemligen icke endast varit att anskaffa den lånesumma, som beviljats för åstadkommande af jernvägen mellan Herrljunga och Borås, för hvilket ändamål blott en del af de upplånta medlen blifvit använd, utan hade dessa medel begagnats äfven till andra Riksgälds-kontoret ålagda utbetalningar. Deremot hade de tillgångar, som erhållits genom de till följd af Rikets åren 1862 och 1863 församlade Ständers beslut upptagna fonderade statslån, uteslutande användts till då beviljade anslag för Statens och låneunderstöd för enskilda jernvägsbyggnader. Hvad Riksgälds-kontoret för dessa anslag och låneunderstöd måst utbetala, innan dertill genom beslutad upplåning anvisade tillgångar influtit, hade också betraktats och bokförts såsom Kontorets utgifna förskott, hvilka skulle komma att ersättas af de medel, som borde gemensamt upplånas för Statens och de enskilda bolagens jernvägsbyggnader.

För bedömande af denna fråga anser sig Utskottet jemväl böra erinra om innehållet af Stats-Utskottets vid sistlidne riksdag afgifna Memorial N:o 95, deri redogöres för motiverna till den af Utskottet föreslagna och af Riksdagen bifallna ändring i 206 § af 1866 års reglemente. Utskottet har i nämnda Memorial upplyst, att den särskilda räkenskapen öfver jernvägsmedlen från och med år 1858 endast och uteslutande omfattade redovisning för de till Statens jernvägsbyggnader upplånta medel samt huru dessa medel blifvit använda; men att Riksgälds-kontoret af andra medel bestridt alla utgifter för lånen till de enskilda jernvägsanläggningarne, hvilka lån i följd deraf i Riksgälds-kontorets hufvudböcker upptagits bland Kontorets egna fordringar. Vid 1862—1863 års riksdag beslöto deremot Rikets Ständer “att åt Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uppdraga att för utbetalning af ej mindre de till fortsättning af Statens jernvägsbyggnader under 1862—1863 års riksdag beviljade anslag, än de af Rikets Ständer vid samma riksdag anvisade lån för enskilda jernvägsanläggningars utförande anskaffa genom upplåning en summa af högst 35,000,000 Riksdaler.“ I följd af denna förändring i hvad förut varit iakttaget, eller att Riksgälds-kontoret, som förut af egna medel förskjutit hvad som anvisats till låneunderstöd för enskilda jernvägsanläggningar, nu deremot skulle genom upplåning, lika som

för anslagen till stambanorna, bereda tillgång till lånebidragen för de enskilda jernvägarne, borde naturligtvis dessa sednare lån derefter redovisas i den särskilda räkenskapen för de till jernvägsbyggnader upplånta medel. Det var för vinnande af detta ändamål, Stats-Utskottet, såsom i berörda Memorial uttryckligen nämnes, ansåg nödigt att en förändring i de för jernvägslånemedlens bokföring gifna föreskrifter meddelades.

Men denna förändring afsåg lika litet lånet till *Borås—Herrljunga-jernvägen*, som de till *Gefle—Dala-jernväg*, *Hudiksvalls*, *Norbergs* m. fl. jernvägar före år 1863 från Riksgälds-kontoret utbetalda och i Kontorets hufvudbok balanserade lån. Enligt hvad 228 § uti det vid 1859—1860 års riksdag för Riksgälds-kontoret utfärdade reglemente uttryckligen innehåller, var ändamålet med upptagandet af 1861 års inhemska lån icke uteslutande att anskaffa medel för utlåning åt *Borås—Herrljunga jernvägsbolag* och ännu mindre att bereda tillgång för fortsättande af Statens jernvägsbyggnader. Detta ändamål var deremot, enligt hvad berörda reglements-paragraf innehåller, att bereda införandet af ett inrikes statslånesystem, samt anskaffa medel för utförande af större och mera omfattande produktiva arbetsföretag, för hvilkas tillvägbringande öfverskotten å Statsverkets årliga inkomster icke voro tillräckliga. Af sådan orsak har detta lån icke ingått uti den särskilda räkenskapen, utan redovisats uti Riksgälds-kontorets hufvudbok, der upplysning erhålles, huruledes de genom upplåningen influtna medel blifvit använda dels till utlåning åt nämnda bolag, dels till åtskilliga andra Riksgälds-kontoret ålagda utbetalningar. Skulle åter fordringen hos *Borås—Herrljunga jernvägsbolag* bokföras i den särskilda räkenskapen, som omfattar upplåningen för Statens jernvägsbyggnader, så borde ock der upptagas ett motsvarande belopp af Riksgälds-kontorets skuld för 1861 års inhemska lån. En sådan fördelning af detta lån mellan tvänne olika räkenskaper skulle dock icke medföra enkelhet och reda, utan onödigtvis inveckla räkenskaperna.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer Utskottet,
att Revisorernes framställning i denna del icke må till någon
åtgärd föranleda.

2:o.

*Angående de årliga revisionerna af Borås—Herrljunga jernvägsbolags
förvaltning och räkenskaper.*

(Rev.-ber. sidd. 68, 69.)

Bland de vilkor och åligganden, som föreskrefvos vid beviljandet af det vid 1859 och 1860 års riksdag för jernvägsanläggningen mellan *Borås* och

Herrljunga af Rikets Ständer å Riksgälds-kontoret anvisade lån, förekommer det stadgande, att ej mindre förvaltningen af bolagets angelägenheter, än de avslutade räkenskaperna skola vid årliga revisioner granskas, och att Staten eger genom ett af Kongl. Maj:t utsedt ombud uti dessa revisioner deltaga, intilldess det af allmänna medel erhållna låneunderstödet blifvit återbetaldt. Enligt hvad Revisorerna förmåla sig hafva inhemtat, hade, uppå derom af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader gjord hemställan, ombud väl varit af Kongl. Maj:t utsedt och å Statens vägnar deltagit i revisionen af bolagets förvaltning och räkenskaper för åren 1862 och 1863, men för de derpå följande åren hade deremot en sådan granskning från Statens sida icke egt rum. Vigten och angelägenheten i allmänhet af en, jemte bolagets egen, utaf Staten utöfvad kontroll öfver styrelsen och förvaltningen af ett företag, hvartill Staten lemnat ett så betydligt lånebidrag, som det hvilket anvisats för ifrågavarande jernvägsanläggning, syntes dock Revisorerna så mycket mera obestriddig — synnerligast hvad anginge året 1866 —, som, efter det jernvägen blifvit fullbordad och godkänd, beräkandet af dess verkliga anläggningskostnad då skulle ega rum och Staten genom den utsedde revisoren kunnat erhålla visshet, huruvida bolaget fullgjort sina åtagna förpligtelser. Emellertid hade, sedan Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uti skrifvelse den 6 April 1867 för Riksgälds-kontorets Fullmäktige tillkännagifvit, att Kongl. Maj:t förklarar, det jernvägen finge såsom fullbordad anses och godkännas, Fullmäktige anmodat jernvägsbolagets styrelse att återleverera hvad af bolaget blifvit i Riksgälds-kontoret lyftadt utöfver två tredjedelar af verkliga anläggningskostnaden, och hade sedermera till Riksgälds-kontoret blifvit inbetalde 58,944 R:dr 76 öre, eller det belopp, som, enligt den om granskningen af bolagets förvaltning och räkenskaper för år 1866 afgifna revisionsberättelsen, utgjorde hvad bolaget af lånemedlen för mycket upphurit. Ehuru Revisorerna tagit kännedom om sistnämnda berättelse, hade de likväl i saknad af räkenskaperna icke kunnat ingå i pröfning och bedömande af deri meddelade uppgifter, hvadan Revisorerna, som funnit, att Fullmäktige i afseende på frånvaron af ombud å Statens sida vid granskningen af sistlidet års räkenskaper ansett sig icke kunna vidtaga annan åtgärd, än en derom till protokollet intagen erinran på det sålunda omförmälda förhållandet fästat Riksdagens uppmärksamhet.

Utskottet, som delar den af Revisorerna yttrade åsigt om vigten och angelägenheten deraf, att Staten må kunna utöfva nödig kontroll öfver styrelsen och förvaltningen af ett företag, hvartill Staten lemnat så betydligt understöd, som uti förevarande fall egt rum, har, på grund af hvad sålunda förekommit, ansett sig böra hemställa,

att Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anmäla här ofvan omförmälda förhållande, på det att, i enlig-

het med de föreskrifter, som vid 1859 och 1860 års riksdag meddelades, ett af Kongl. Maj:it utsedt ombud hädanefter må komma att deltaga uti de årliga revisionerna af Borås—Herrljunga jernvägsbolags förvaltning och räkenskaper, intilldess det af allmänna medel erhållna låneunderstödet blifvit återbetaldt, samt att ombudet må få sig ålagdt, dels att tillse, huruvida de i afseende på berörda låneunderstöd meddelade föreskrifter till förvarande af Statens rätt jemväl hittills blifvit iakttagna efter år 1863, hvarom ombudets yttrande bör i revisionsberättelsen inflyta, dels till Fullmäktige i Riksgäldskontoret aflemna ett exemplar af revisionsberättelsen, på det Fullmäktige må komma i tillfälle vidtaga de åtgärder, till bevakande af Riksgäldskontorets rätt, som af omständigheterna kunna finnas påkallade.

3:o.

Angående den under år 1867 verkställda upplåning mot obligationer i Svenskt mynt.

(Rev.-ber. sidd. 77—80.)

Af Revisorernes framställning angående den till följd af föreskriften i 22 § af Riksgäldskontorets reglemente under sistlidet år verkställda upplåning mot obligationer i Svenskt mynt, har Utskottet funnit, att det åt Fullmäktige i detta hänseende lemnade uppdrag blifvit med nit och omtanke fullgjordt, samt att de åtgärder, hvilka för ändamålet vinnande af Fullmäktige vidtagits, i allmänhet varit ändamålsenliga. Dock har Utskottet, med anledning af den uti revisionsberättelsen lemnade uppgift, att de under sistlidet år utfärdade obligationerna väl äro försedda med samtliga Fullmäktiges äfvensom Sekreterarens namnteckningar, men att af alla dessa namnteckningar endast en är handskrifven och de öfriga anbragta i facsimile, ansett sig böra fästa uppmärksamheten derpå att nödig säkerhet mot efterapning af dylika obligationer synes fordra att hvarje obligation förses med flera personers egenhändiga underskrift; och Utskottet får på grund deraf hemställa,

att Riksdagen måtte meddela den föreskrift, att obligationer, som af Riksgäldskontoret hädanefter komma att utfärdas, böra vara försedda med minst tre handskrifna namnteckningar.

4:o.

Angående Riksgälds-kontorets räkenskaper.

(Rev.-ber. sidd. 67, 81. Fullm. utl. sidd. 104—107.)

Då, enligt hvad revisionsberättelsen (sid. 81) innehåller, Riksgälds-kontorets hufvudbok befunnits förd med ordentlighet och noggrannhet, samt de erinringar Revisorerna framställt mot det i Riksgälds-kontoret begagnade bokförings-sätt äfvensom Fullmäktiges deröfver afgifna yttrande afse åtskilliga förändringar i räkenskapsföringen, har Utskottet, som anser denna fråga jemte åtskilliga i sammanhang dermed väckta förslag rörande vissa summors afföring ur räkenskaperna lämpligast utgöra föremål för särskildt utlåtande, hvilket jemväl skall af Utskottet till Riksdagen afgifvas, funnit sig

nu endast böra sådant hos Riksdagen anmäla.

5:o.

Angående Landtränteriernas kassaförslag.

(Rev.-ber. sid. 81.)

Med anmälan, att Revisorerna vid granskningen af de under revisionsåret från landtränterierna till Riksgälds-kontoret insända ränteriförslag funnit, att kassabehållningar varit i åtskilliga ränterier flera månader qvarliggande, med anledning hvaraf Riksgälds-kontorets Kommissariat under Juni, September och December månader till Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande aflåtit påminnelse om behållningarnes behöriga levering, hafva Revisorerna ansett sig böra såsom anmärkningsvärdt detta förhållande anmäla.

I anledning häraf har Stats-Utskottet tagit närmare kannedom om berörda ränteriförslag och hvad dermed eger gemenskap; och enär Riksgälds-kontorets Kommissariat, på sätt Revisorerna jemväl upplyst, fullgjort den enligt gällande instruktion Kommissariatet åliggande skyldighet att aflåta påminnelse om de innestående behållningarnes insändande, samt dessa påminnelser ledt till det dermed åsyftade ändamål, hemställer Utskottet, att hvad sålunda förekommit

icke må till någon åtgärd föranleda.

6:o.

Angående décharge för Riksgälds-kontorets styrelse och förvaltning.

Stats-Utskottet har vid den nu verkställda granskningen funnit Fullmäktige i Riksgälds-kontoret hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall; och Utskottet tillstyrker derföre,

att Fullmäktige må tillerkännas full décharge för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade uti deras protokoll från den 28 Januari 1867 till och med den 21 Januari innevarande år.

Stockholm den 5 Mars 1868.

På Utskottets vägnar:

LUDVIG af UGGLAS.
